

מיהו תורני – לשמחת תורה

מכון מאיר

1. אורות עמ' ע"א-ע"ב; אורות התחיה י"ח

שלשה כחות מתאבקים כעת במהנינו, המלחמה ביניהם נכרת היא ביותר בארץ ישראל, אבל פעולתם היא פעולה נמשכת מחיי האומה בכלל, ושרשיהם קבועים הם בתוך ההכרה החודרת במרחבי רוח האדם. ... הקודש, האומה, האנושיות, – אלה הם שלשת התביעות העקרויות, שההיים כולם, שלנו ושל כל אדם, באיזו צורה שחיא, מורכבים מהם. ... וכשאנו סוקרים בחיינו ורואים אנו, שהכחות הללו, למרות תעודת התמוגגותם, הולכים הם ונפרדים, הננו נקראים לבוא להצלה. ... שלשת הסיעות היותר רשמיות בחיי האומה אצלנו: האהת האורתודוכסית, כמו שרגילים לקרואה, הנושאת את דגל הקודש, טוענת כאמין, בקנאה ובמרירות, בעד התורה והמצוה, האמונה וכל קודש בישראל: השניה היא הלאומית החדשה, הלוהמת בעד כל דבר שהנטיה הלאומית שואפת אליו, ... השלישית היא הליברלית, ... ודורשת את התוכן האנושי הכללי של ההשכלה, התרבות והמוסר ועוד. הדבר מובן, שבמצב בריא יש צורך בשלשת הכחות האלה גם יחד, ותמיד צריכים אנו לשאוף לבוא לידי המצב הבריא הזה, אשר שלשת הכחות הללו יחד יהיו שולטים בנו ככל מלואם וטובם, ... אמנם עצם הקודש העליון הרי הוא הנושא הכללי, ... כשנסתכל בשכל טוב בתסיסות, שאנו סובלים מהן כ"ב בדורנו, נדע שאך דרך אחד יש לפנינו: שכל אחד, בין יחיד ובין קבוצה, ישים אל לבו את המוסר הזה, ויחד עם ההגנה, שכל אחד קרוא להגין, על אותו הכח המיוחד שהוא מקושר אליו, ע"פ טבע נפשו וע"פ הרגלו והנוכו, ידע איך להשתמש בכחות שהם מוצאים להם מקלטם באנשים אחרים ובסיעות אחרות, למען ישלים את עצמו ואת סיעתו, בין בצד החיובי של הכחות האחרים ובין בחלק הטוב של הצדדים השליליים שלהם, שהם יהיו מאמצים באמת את כחו המיוחד במה שישמרו אותו מקלקלת ההפרוה, הגורמת חלישות כח וטשטוש צורה, באופן זה נוכל לקוות להגיע למצב של חיים הראויים לגוי אחד בארץ.

2. עין אי"ה ברכות ב', ו', י"א

אמר רבבי"ח אריי"ח משום ר"י כ"ר אילעי, בא וראה מה בין דורות ראשונים לדורות אחרונים, דורות ראשונים שעשו תורתן קבע ומלאכתן עראי זו וזו נתקיימה בידם, דורות אחרונים שעשו מלאכתן קבע ותורתן עראי זו"ז לא נתקיימה בידם. יסוד השלוה,

אפילו בעוה"ז, תלויה גם היא בתיקון המוסר הכללי והפרטי. כי בהיות האדם מוכתר במדות טובות ביראת ד' ובאמונה, הוא משתמר מהרבה דברים המכשילים את כחו ומכבידים עליו את סבל החיים, ומסתפק ג"כ בשמחה ונחת גם מהמעט שיזמין לו ד'. אבל בהיותו מעט במוסר או לא יאמר די בכמה ששיג מההון, ומדותיו שנפגמות נוטות לתאוה העוברת גבול שמהרסת אשיות בריאותו ומולידה חלאים בו ובורעו. ע"כ גם אם יאסוף עושר, לא יספיק לו ולא ינוח לבבו ולא ימצא בהם קורת רוח שלמה. ע"כ דורות ראשונים שעשו תורתן קבע, והיא הדריכה אותם אל דרך המוסר האמיתי, ליראת ד' ולמדות טובות והגונות, ומלאכתן עראי, זו וזו נתקיימה בידם, כי המעט הספיק להם בהיותם בעלי מדות יקרות וגופם הי' בריא ונפשם שמחה בעולם. דורות האחרונים, שעשו מלאכתן קנע, שהדאגה על החומריות מלאה את לבבם ולא הניח מקום ראוי לדאגות המוסריות, ותורתן עראי, זה וזה לא נתקיימה בידם, כי נתקלקלו המדות ומנוחת הלב נטלה, ולא יאמר די בקיבוץ רכוש רב, ולא ימצא קורת רוח בעולם בכל קניינו. א"כ גם הרב שהוסיף לקנות ע"י ריבוי הזמן לא התקיים בידו, כי לא יוכל למלא צרכיו שנתרבו כדי ערך תאות נפשו, וממילא נקרא באמת שזה וזה לא נתקיימה בידם. ועיקר שם עראי וקבע, אין תלוי כ"כ בזמן, כמו בהסכמת הדעת, שהדבר שמחזיק האדם לעיקר הוא קבע, גם שמסבות יעסוק בה מעט זמן.

3. אגרות הראי"ה ג' עמ' צ'–צ"א; אגרת תת"י

ותלמיד חכם נקרא כל שתורתו אומנותו ועיקר עסק שלו הוא בדברי תורה, ולא גרע כוחו כלל אם הוא מתעסק בעסק בדי פרנסתו ולא להתעשר כיון שבכל עת הפנאי הוא שב לתורתו, כמבואר ביורה דעה סי' רמ"ג ס"ב – , שזהו עיקר המעלה ע"פ האידיאל התורי להיות עוסק בתורה ובדרך ארץ, כמש"כ במשנה אבות (ב' ב' רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ, וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה, – אלא שתהיה תורתו קבע ומלאכתו ארעי, כלומר שבכל עת שנפנה מעסקיו, שאינו מרחיב אותם להתעשר, הוא עוסק בתורה .

4. עין אי"ה שבת ב', י"ב, כ"ב

יהיה חקוק תמיד על לבך גודל הערך אשר לאשרו של קנין התורה. כל התחבולות שביכולתך תהיינה נעשות כדי להקנות לך את התורה בצורה של קנין, בתכונה של השארת רישומה לעד על כל מהות החיים שלך.

5. אורות הקודש ג' עמ' קב"ז–קב"ח

פ"ט, ההתקשרות ונתיב החיים

ההתקשרות לאיזה תוכן היא מפלסת נתיב להחיים, אם התוכן הוא נעלה ונשגב כפי מדתו יהיו נתיבות החיים גם כן נעלים ונשגבים, ואם התוכן הוא נמוך ושפל ערך יהיו לפיהו גם כן נתיבות החיים נמוכים ושפלי ערך. אבל נתיבות יהיו להחיים בכל מקום שיש קשר קבוע לאיזה תוכן. האנשים הפשוטים והטבעיים קטורים הם יפה לעצמיותם החמרית, ובוה יש כבר לחייהם נתיב סלול על פי דרכם. היוצאים מגבולה של השדרה היותר נמוכה כבר יש להם תוכן אצילי מעד חיי המשפחה שלהם, אבל גם קשר זה הוא גם כן טבעי וחמרי, ויש בו הרבה מגסות החיים. גדולי המדע והמוסר, הנפשות אשר נודככו הרבה ונתעלו ממעל להשאיפות ההמוניות, מוכרח הדבר, שקישורם הרוחני למגמתם העליונה בחייהם יהיה קבוע כדי שיהיה לחייהם נתיב סלול. אצלם הקישורים הטבעיים אינם כפי כל המדה של האומץ הנהוגה בההמון הגדול, ואם פעם ישכחו את מעלתם העליונה, וירצו להשתוות עם ההמון הרגיל, יהיו הרבה ירודים ממנו. אותם הקישורים הטבעיים, שדים כדי לתן מסלול קבוע לחיי ההמונים, אינם מספיקים כלל לפלס נתיב לנשמתם הגדולה ורבת הכחות של אנשי המעלה, ... אבל כשהם יורדים מדרמת הפסגה אשר להם, יכולים להיות אובדי דרך, ואומללים בחיים יותר מכל אומלל שבהמון. מה דגים שבים כיון שהם יוצאים ליבשה מיד מתים, כך תלמיד חכם כיון שפירש מן התורה מיד מת.

6. הרב חרל"פ שיחות לבמדבר עמ' נ'

כאשר נולדים דברים גדולים מתוך דברים קטנים, מוכרח שבתוך הגודל שבגדלות מצוי היסוד שבקטנות. ולא עוד, אלא שכל הגדלות נמדדת לפי ערך הקטנות. לא כן כאשר באה קטנות מתוך גדלות, אזי כל הגדלות מצויה גם בתוככי הקטנות.